

Tillsynsbesöket vid Gymnastik- och idrottshögskolan 2013

Tillsynsbesöket vid Gymnastik- och idrottshögskolan 2013
Rapportnummer 2013:9
Utgiven av Universitetskanslersämbetet 2013
Juridiska avdelningen, Sofia Almqvist

Universitetskanslersämbetet, Box 7703, 103 95 Stockholm
Tfn: 08-563 085 00. Fax: 08-563 085 00
E-post: [registrator\(at\)uk-ambetet.se](mailto:registrator@uk-ambetet.se), www.uk-ambetet.se

Innehåll

Förord	5
Sammanfattning	6
Handläggningstider för examensbevis	7
Universitetskanslersämbetets frågor	7
Högskolans svar	7
Studentkårens synpunkter.....	8
Universitetskanslersämbetets bedömning	8
Hantering av ärenden om tillgodoräknande av utbildning och yrkesverksamhet	10
Universitetskanslersämbetets frågor	10
Högskolans svar	10
Studentkårens synpunkter.....	11
Universitetskanslersämbetets bedömning	11
Begränsning av antalet prov- och praktiktillfällen	15
Universitetskanslersämbetets frågor	15
Högskolans svar	15
Universitetskanslersämbetets bedömning	15
Möjligheter till omtentamen	17
Universitetskanslersämbetets fråga	17
Högskolans svar	17
Universitetskanslersämbetets bedömning	17
Granskning av utbildningsplaner	20
Universitetskanslersämbetets fråga	20
Högskolans svar	20
Universitetskanslersämbetets bedömning	20
Studenter som tillgodoräknat sig huvuddelen av utbildningen från ett annat lärosäte 25	
Universitetskanslersämbetets frågor	25
Högskolans svar	25
Universitetskanslersämbetets bedömning	25
Uppföljning av individuella studieplaner	26
Universitetskanslersämbetets frågor	26
Högskolans svar	26
Universitetskanslersämbetets bedömning	28
Hantering av överklaganden	30
Universitetskanslersämbetets frågor	30
Högskolans svar	30
Universitetskanslersämbetets bedömning	30
Genomförande	33

Förord

Universitetskanslersämbetet har enligt sin instruktion tillsyn över universitet och högskolor. Som ett led i denna uppgift genomför ämbetet tillsynsbesök vid lärosätena. Huvudsyftet med besöken är att på plats granska hur lärosätena följer de bestämmelser som gäller för deras verksamhet. Granskningen sker bl.a. genom att medarbetare på juridiska avdelningen tar stickprov på olika handlingar.

Studenternas rättssäkerhet är ett prioriterat område för ämbetets tillsyn. Den huvudsakliga granskningen vid tillsynsbesöken gäller därför frågor på detta område. I samband med tillsynsbesöken måste lärosätena gå igenom sina regler, riktlinjer och rutiner. Det är ämbetets förhoppning att detta tillsammans med de påpekanden som ämbetet gör, med anledning av granskningen leder till ökad rättssäkerhet för studenterna.

Universitetskanslersämbetet genomförde ett tillsynsbesök vid Gymnastik- och idrottshögskolan (GIH) den 23 maj 2013. Universitetskanslern har fastställt denna rapport över besöket. Rapporten är indelad i avsnitt utifrån de frågor som ämbetet har granskat. Förutom högskolans svar och ämbetets bedömning redovisas även i förekommande fall studentkårens synpunkter. I rapportens avslutande avsnitt finns en beskrivning av hur besöket har genomförts.

Universitetskanslersämbetets rapporter från tillsynsbesöken publiceras på myndighetens webbplats, www.uk-ambetet.se.

Sammanfattning

GIH uppfyller kravet på skyndsam handläggning i de flesta ärenden om utfärdande av examensbevis, men stickprovsgranskningen visar att högskolan i några fall inte uppfyller kravet. Högskolan bör vidare säkerställa att alla ansökningshandlingar förses med en datumstämpel när de kommer in till högskolan. Dessutom bör högskolan ändra delar av informationen på webbplatsen som handlar om hur högskolan hanterar ofullständiga ansökningar, eftersom informationen inte är förenlig med vissa föreskrifter.

För de flesta ärenden om tillgodoräknande uppfyller GIH skyndsamhetskravet i förvaltningslagen, men några ärenden visar att högskolan behöver vidta åtgärder för att förkorta handläggningstiden. Universitetskanslersämbetet har även funnit en del brister i högskolans hantering av dessa ärenden och anser att det kan finnas anledning för högskolan att ta fram rutiner för hanteringen. Bristerna gäller bl.a. att någon överklagandehänvisning inte har lämnats till samtliga avslagsbeslut, trots att besluten kan överklagas.

GIH har ställt upp generella regler om begränsning av antalet prov- och praktiktillfällen, vilket inte är förenligt med högskoleförordningen. GIH måste därför säkerställa att högskolan har godtagbara skäl för att besluta om eventuella begränsningar på en kurs. GIH bör i samband med detta också se över informationen på sin webbplats och i dokumentet *Prov och tentamen*.

GIH har bra lokala regler om möjligheter för omtentamen, som i stort sett är förenliga med Högskoleverkets tidigare ställningstaganden på området. Högskolan bör dock komplettera dessa med en regel om att det inte får gå för lång tid mellan meddelandet av tentamensresultatet och omtentamenstillfället, särskilt som ämbetets granskning visar att det har varit så på två kurser/moment vårterminen 2012.

GIH anordnar en lärarutbildning som leder till en ämneslärarexamen på grundnivå om 180 högskolepoäng, men högskolan har inte något rättsligt stöd för att utfärda en sådan examen. Universitetskanslersämbetet ser allvarligt på detta. GIH har även olämpliga skrivningar i sina utbildningsplaner som sammanblandar begreppen avskiljande av student och samtal om avrådan från fortsatt utbildning. Ämbetet anser att GIH måste förtydliga skrivningarna så att det blir tydligt vad som avses.

Högskolan har ändamålsenliga mallar för de individuella studieplanerna. GIH har följt upp de granskade individuella studieplanerna i enlighet med bestämmelsen i högskoleförordningen, även om högskolan inte följt den egna regeln om att uppföljningen ska ske i april varje år. Universitetskanslersämbetet finner dock att handläggningen varit ändamålsenlig eftersom de individuella studieplanerna följts upp inom rimlig tid och att väsentliga händelser har dokumenterats i planerna.

Universitetskanslersämbetet anser att GIH:s hantering av överklagade ärenden har allvarliga brister, bl.a. eftersom överklagade ärenden inte lämnats över till högre instans. Högskolan bör därför ta fram rutiner kring hur överklaganden ska hanteras.

Handläggningstider för examensbevis

GIH uppfyller kravet på skyndsamt handläggning i de flesta ärenden om utfärdande av examensbevis, men stickprovsgranskningen visar att högskolan i några fall inte uppfyller kravet. Högskolan bör vidare säkerställa att alla ansökningshandlingar förses med en datumstämpel när de kommer in till högskolan. Dessutom bör högskolan ändra delar av informationen på webbplatsen som handlar om hur högskolan hanterar ofullständiga ansökningar, eftersom informationen inte är förenlig med vissa föreskrifter.

Universitetskanslersämbetets frågor

Universitetskanslersämbetet har ställt följande frågor om handläggningstider för examensbevis.

- Hur organiserar GIH hanteringen av ansökningar om examensbevis? Har högskolan några riktlinjer eller rutiner för hanteringen? Vänligen bifoga i så fall dessa.
- Redovisa högskolans handläggningstider (medianen) för utfärdande av examensbevis under 2012. Beräkna tiden från det att ansökningarna kommit in till högskolan till dess att beslutet om utfärdande av examensbevisen fattats.

För att kunna ta stickprov på handläggningstiden har Universitetskanslersämbetet bitt GIH att bifoga en lista över samtliga avgjorda ärenden om examensbevis från 2012 och att ange var vid högskolan som handlingarna i ärendena för 2012 förvaras fysiskt.

Högskolans svar

GIH har svarat följande. Studenterna ansöker om examen via en blankett som hämtas på webbplatsen eller hos examenshandläggaren. När alla betyg är inrapporterade utfärdas examen av examenshandläggaren och skrivs under av rektorn. Information finns på www.gih.se/examen.

Om ansökan är komplett utfärdas examen i regel inom två veckor, och handläggningstiden är maximalt en månad. Eftersom examensansökningarna ofta kommer in innan samtliga betyg är rapporterade och eventuella tillgodoräknanden är avslutade blir handläggningstiden svår att redovisa. Ansökan blir då liggande hos handläggaren i väntan på att betygen ska rapporteras in.

Högskolan har bifogat en lista över utfärdade examina 2012 och angett att ansökan om examen förvaras hos handläggaren. När examen utfärdats förvaras en kopia av examensbeviset i högskolans närarkiv.

GIH har i samband med besöket uppgett att högskolan inte har kunnat räkna ut någon median för handläggningstiden för samtliga ärenden om examensbevis, men att handläggningstiden i de ärenden som Universitetskanslersämbetet vid besöket har bitt att få ta del av har en median på tre veckor. Högskolan uppgav också att handläggningstiden

i vissa fall kan vara längre, men det beror i så fall på att ansökan inte varit komplett vid ansökningstillfället.

Högskolan har vid besöket också upplyst ämbetet om att ansökningarna ännu inte registreras i Ladok, men att de snart kommer att registreras där. GIH har också uppgett att högskolan arbetar med att säkerställa att all post hanteras centralt hos registratören, bl.a. för att alla ansökningar om examensbevis ska ankomststämplas. Vissa ansökningar kommer dock inte till registratör först, vilket medför att det fortfarande kan saknas ankomststämpel på vissa ansökningar.

Studentkårens synpunkter

Studentkåren har svarat följande. Det finns klara riktlinjer för hur ansökan ska fyllas i och vilka handlingar som ska bifogas ansökan, och det finns en god beskrivning av detta på GIH:s webbplats. Studentkåren har intervjuat före detta studenter som tagit ut sin examen och dessa hade inga klagomål på hanteringen av examensbevis, informationen kring denna eller handläggningstiden.

Universitetskanslersämbetets bedömning

Bestämmelser

I 6 kap. 9 § högskoleförordningen (1993:100) anges att en student som uppfyller fordringarna för en examen ska på begäran få examensbevis av högskolan.

Varje ärende där någon enskild är part ska handläggas så enkelt, snabbt och billigt som möjligt utan att säkerheten eftersätts. Detta framgår av 7 § förvaltningslagen (1986:223).

Justitieombudsmannen (JO) har i flera beslut uttalat sig om handläggningstiden för examensbevis. I ett ärende hade handläggningen av två studenters ansökningar om examensbevis tagit fyra och en halv respektive två och en halv månader. JO fann då att handläggningstiderna inte var godtagbara mot bakgrund av det allmänna skyndsamhetskravet i 7 § förvaltningslagen (se JO:s beslut 2004-12-06, dnr 314-2004 och 673-2004).

Högskoleverket som var tillsynsmyndighet för universitet och högskolor 1995–2012 uttalade att handläggningstiden för ett examensärende normalt inte bör överstiga två månader (se t.ex. rapporten Tillsynsbesöket vid Mälardalens högskola, 2012:14 R).

I 5 kap. 1 § första stycket offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) anges att allmänna handlingar ska registreras så snart de har kommit in till eller upprättats hos en myndighet, om inte annat följer av andra–fjärde styckena. I tredje stycket anges att handlingar som inte omfattas av sekretess inte behöver registreras om de hålls ordnade så att det utan svårighet kan fastställas om de har kommit in eller upprättats.

I arkivlagen (1990:782) finns bl.a. regler om gallring av allmänna handlingar.

Granskningen

Hantering av inkomna ansökningar

Universitetskanslersämbetet har granskat 20 slumpvis utvalda ansökningar om examensbevis och de utfärdade examensbevisen som hör till dessa. På 12 av de granskade ansökningshandlingarna finns det en stämpel som visar när handlingarna kom in till högskolan. En sådan stämpel saknas på de resterande ansökningarna och någon uppgift om när ansökningarna kommit in till högskolan framgår enligt högskolan heller inte på något annat sätt. Datumet för signeringen av ansökningsblanketten är dock angivet av den sökande, så ämbetet har utgått från detta datum när ansökningsblanketten inte varit ankomststämplad.

Universitetskanslersämbetet anser att det är viktigt att handlingar i ärenden som en myndighet väljer att registrera eller som annars ska hållas ordnade förses med en datumstämpel eller att det på något annat sätt framgår när de kommit in till myndigheten. Det är därför lämpligt att sätta en ankomststämpel på alla inkommande allmänna handlingar (jfr JO:s beslut 2004-03-09, dnr 4675-2003). Högskolan bör därför se över sina rutiner i denna del.

Handläggningstid

Universitetskanslersämbetet har i sin granskning funnit att handläggningstiden för ärendena räknat från ankomstdagen eller dagen för signeringen uppgick till mellan 1 och 14 veckor. I 15 av de granskade ärendena uppgick handläggningstiden till en månad eller mindre och i två av de granskade ärendena uppgick handläggningstiden till 1–2 månader. I de övriga tre ärendena varierade dock handläggningstiden mellan 10 och 14 veckor. I ett av dessa ärenden kom ansökan in drygt en månad innan studierna var slutförda så den egentliga handläggningstiden var drygt 7 veckor.

I de allra flesta fall har GIH bra handläggningstider på ärenden som gäller utfärdande av examensbevis, något som också styrks av studentkårens uttalande. Universitetskanslersämbetet anser dock att det inte är förenligt med skyndsamhetskravet i 7 § förvaltningslagen att två ärenden har en handläggningstid på mer än två månader.

Information på högskolans webbplats

Universitetskanslersämbetet har i samband med besöket även granskat högskolans information på webbplatsen om hur man ansöker om examen. Av informationen framgår att ofullständiga examensansökningar inte behandlas utan återsänds för komplettering, men GIH uppgav vid besöket att högskolan varken avslagit eller återsänt någon ansökan.

Universitetskanslersämbetet anser ändå att det är viktigt att GIH ändrar informationen på webbplatsen. En ansökan om examensbevis som har kommit in till högskolan är en allmän handling och kan därför inte återsändas, en myndighet måste följa reglerna om gallring av allmänna handlingar. Högskolan har därutöver också en skyldighet att avsluta varje ansökan med någon form av beslut, det är en viktig rättssäkerhetsfråga. Om en ansökan är ofullständig bör högskolan enligt sin serviceskyldighet också informera den sökande om att han eller hon behöver komplettera sin ansökan. Först därefter bör högskolan fatta beslut i ärendet.

Hantering av ärenden om tillgodoräknande av utbildning och yrkesverksamhet

För de flesta ärenden om tillgodoräknande uppfyller GIH skyndsamhetskravet i förvaltningslagen, men några ärenden visar att högskolan behöver vidta åtgärder för att förkorta handläggningstiden. Universitetskanslersämbetet har även funnit en del brister i högskolans hantering av dessa ärenden och anser att det kan finnas anledning för högskolan att ta fram rutiner för hanteringen. Bristerna gäller bl.a. att någon överklagandehänvisning inte har lämnats till samtliga avslagsbeslut, trots att besluten kan överklagas.

Universitetskanslersämbetets frågor

Universitetskanslersämbetet har ställt följande frågor om högskolans hantering av ärenden om tillgodoräknande av utbildning och yrkesverksamhet.

- Hur hanteras ansökningar om tillgodoräknande vid högskolan? Redovisa vad som gäller för tillgodoräkningen av delkurs, hel kurs och som del av en examen. Har högskolan några riktlinjer för hanteringen? Var vänlig bifoga i så fall dessa.
- Fattar högskolan alltid skriftliga beslut i ärendena om tillgodoräknande? Används ansökningsblanketter? Vänligen bifoga två exempel på beslut om tillgodoräknande (ett bifallsbeslut och ett avslagsbeslut) samt eventuell ansökningsblankett som används vid högskolan.

För att kunna ta stickprov på hanteringen av ärenden om tillgodoräknande har Universitetskanslersämbetet även bitt högskolan att bifoga en lista över samtliga inkomna ansökningar om tillgodoräknande från 2012 och att ange var vid högskolan handlingarna i ärendena förvaras fysiskt.

Högskolans svar

GIH har svarat bl.a. följande. Enligt *Rektors besluts- och delegationsordning* (dnr 01/598-11) hanteras ansökningar om tillgodoräknande av delkurs och hel kurs av utbildnings- och forskningsavdelningen tillsammans med enhetscheferna för GIH:s tre enheter. Utgångspunkten för alla tillgodoräkningen är att bedömningen ska vara generös. Utbildnings- och forskningsavdelningen bereder ärendet och beslut fattas av aktuell enhetschef, när så behövs i samråd med examinatorn. Riktlinjer för hantering av tillgodoräkningen framgår av bilagan *Ärendegång för studentärenden*. GIH fattar alltid skriftliga beslut i ärenden om tillgodoräknande och ansökningsblankett används alltid. GIH har noterat att studenterna har många frågor kring hur ansökningsblanketten ska fyllas i och har därför påbörjat ett arbete med att ta fram en ny blankett, med tydliga instruktioner för studenterna. Alla handlingar i ärenden om tillgodoräkningen förvaras i diariets skåp i närarkivet i rektorskorridoren.

Högskolan har bifogat en lista med samtliga inkomna ansökningar om tillgodoräknanden från 2012.

Studentkårens synpunkter

Studentkåren har intervjuat studenter som ansökt om tillgodoräknande och studenterna har svarat att informationen på webbplatsen är bra och att blanketten är tydlig.

Universitetskanslersämbetets bedömning

Bestämmelser

Enligt 7 § förvaltningslagen (1986:223) ska varje ärende där någon enskild är part handläggas så enkelt, snabbt och billigt som möjligt utan att säkerheten eftersätts.

Av 20 § förvaltningslagen framgår att ett beslut varigenom en myndighet avgör ett ärende ska innehålla de skäl som har bestämt utgången, om ärendet avser myndighetsutövning mot någon enskild. Skälen får dock utelämnas helt eller delvis

1. om beslutet inte går någon part emot eller om det av någon annan anledning är uppenbart obehövt att upplysa om skälen,
2. om beslutet rör tjänstetillsättning, antagning för frivillig utbildning, betygssättning, tilldelning av forskningsbidrag eller något jämförbart,
3. om det är nödvändigt med hänsyn till rikets säkerhet, skyddet för enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden eller något jämförbart förhållande,
4. om ärendet är så brådskande att det inte finns tid att utforma skälen, eller
5. om ärendet gäller meddelande av föreskrifter som avses i 8 kap. regeringsformen och det inte är fråga om prövning i högre instans efter överklagande.

Har skälen utelämnats, bör myndigheten på begäran av den som är part om möjligt upplysa honom om dem i efterhand.

I 21 § förvaltningslagen står att om ett beslut går en part emot, och beslutet kan överklagas, ska personen underrättas om hur beslutet kan överklagas. Av 23 § förvaltningslagen följer att beslut kan överklagas inom tre veckor från den dag då den klagande fick del av beslutet.

Enligt 6 kap. 6 § högskoleförordningen (1993:100) har en student som vid en högskola i Sverige har gått igenom viss högskoleutbildning med godkänt resultat, rätt att tillgodoräkna sig detta för högskoleutbildning vid en annan högskola. Detta gäller dock inte om det finns en väsentlig skillnad mellan utbildningarna. Detsamma gäller studenter som har gått igenom en viss utbildning med godkänt resultat

1. vid universitet eller annan läroanstalt för högre utbildning i Danmark, Finland, Island eller Norge eller hos den som är part i Europarådets konvention av den 11 april 1997 om erkännande av bevis avseende högre utbildning i Europaregionen (SÖ 2001:46), eller
2. vid Nordiska högskolan för folkhälsovetenskap.

Vidare framgår av 6 kap. 7 § samma förordning att en student har rätt att tillgodoräkna sig annan utbildning än den som avses i 6 §, om de kunskaper och färdigheter som studenten åberopar är av en sådan beskaffenhet och har en sådan omfattning att de i huvudsak svarar mot den utbildning för vilken de är avsedda att tillgodoräknas. En student får även tillgodoräknas motsvarande kunskaper och färdigheter som har förvärvats i yrkesverksamhet.

I 6 kap 8 § nämnda förordning anges att endast den som är student kan komma i fråga för tillgodoräkande, om inte annat framgår av lag eller förordning.

Enligt 20 § myndighetsförordningen (2007:515) ska ärendena hos en myndighet avgöras efter föredragning. I arbetsordningen eller i särskilda beslut får myndigheten dock bestämma att ärenden som avgörs av någon annan person än myndighetens chef inte behöver föredras. Myndighetschefen får utan föredragning fatta beslut som inte kan skjutas upp till dess att ärendet har hunnit föredras.

Det framgår av 21 § myndighetsförordningen att det för varje beslut i ett ärende ska upprättas en handling som visar

1. dagen för beslutet
2. beslutets innehåll
3. vem som har fattat beslutet
4. vem som har varit föredragande
5. vem som har varit med vid den slutliga handläggningen utan att delta i avgörandet.

Granskningen

Högskolans handläggning

Universitetskanslersämbetet har granskat 20 slumpmässigt utvalda ärenden om ansökan om tillgodoräkande. Stickproven togs vid den centrala förvaltningen och fördelades på lärarutbildningarna, tränarprogrammet, hälsopedagogprogrammet, magisterprogrammet, masterprogrammet och en fristående kurs i idrottsvetenskap.

I samtliga fall har ansökan gjorts på en blankett och alla ansökningar var ankomststämplade och diarieförda. Det framgick av samtliga beslut vem som har fattat beslutet och vilket datum som beslutet var fattat. Av de granskade ärendena har nio ansökningar avslagits eller lämnats utan åtgärd. I fyra av dessa beslut saknas motivering av beslutet och sex av besluten saknar överklagandehänvisning. Ämbetet har även granskat överklagandehänvisningen som ska bifogas beslut om avslag och ämbetet har fått ta del av utkastet till den nya blanketten om tillgodoräkande och anvisningarna för hur man fyller i blanketten.

Att besluten motiveras är viktigt för den enskilda studentens rättssäkerhet, dels för att studenten ska förstå beslutet, dels för det fall studenten överväger att överklaga beslutet. Universitetskanslersämbetet anser därför att det är lämpligt att högskolan motiverar sitt beslut när den avslår en ansökan om tillgodoräkande.

Även en korrekt överklagandehänvisning är viktig för att studenten ska kunna ta tillvara sin rätt att överklaga beslutet. Att överklagandehänvisning saknas i flera av de granskade avslagsbesluten är en brist som Universitetskanslersämbetet ser allvarligt på. I den överklagandehänvisning som har bifogats vissa av besluten anges att den som vill överklaga beslutet ska göra det inom tre veckor från att beslutet är *daterat*, och det stämmer inte med lydelsen i förvaltningslagen. Vid besöket framgick att GIH uppmärksammat felaktigheten och ska ändra skrivningen. Ämbetet har därefter också tagit del av den nya överklagandehänvisningen och konstaterar att den är utformad på ett korrekt sätt.

I anvisningarna för hur man fyller i den nya ansökningsblanketten om tillgodoräknande finns formuleringar under punkterna tre och fem som innebär att studenterna måste bifoga resultatintyg och kursplaner för att deras ansökan ska prövas, samt att den utbildning de önskar tillgodoräkna sig måste vara styrkt. Universitetskanslersämbetet vill påminna GIH om att högskolan har en skyldighet att avsluta varje ansökan med någon form av beslut, det är en viktig rättssäkerhetsfråga. Om en ansökan är ofullständig bör högskolan enligt sin serviceskyldighet också informera den sökande om att han eller hon behöver komplettera sin ansökan. Först därefter bör högskolan fatta beslut i ärendet. Det framgår av punkten två i anvisningarna att endast den som är registrerad på ett program kan tillgodoräkna sig en kurs eller ett delmoment. Av högskoleförordningens bestämmelser framgår att det är den som är student som kan komma i fråga för tillgodoräknande. Huruvida GIH:s anvisningar är förenliga med högskoleförordningens bestämmelser är en fråga för Överklagandenämnden för högskolan att ta ställning varför Universitetskanslersämbetet inte uttalar sig i den delen.

Handläggningstider

En översiktlig granskning av handläggningstiderna visar att 12 av de granskade ärendena har avgjorts inom en månad, de flesta inom två veckor, från att de inkommit till högskolan. Utöver dessa ärenden har fyra ärenden tagit cirka två månader och tre ärenden fyra månader att fatta beslut i. Av kompletterande uppgifter från GIH framgår emellertid att två av ärendena med en handläggningstid runt fyra månader egentligen haft en handläggstid om ett par veckor respektive två månader. Orsaken till att handläggningstiden redovisats fel är att ärendena diariefördes när studenternas betyg från utlandsstudier kom in, dvs. innan själva ansökan om tillgodoräknande gjordes. Universitetskanslersämbetet anser ändå att handläggningstiden på cirka fyra månader i det tredje ärendet inte varit förenlig med förvaltningslagens skyndsamhetskrav. Slutligen har ämbetet vid granskningen påträffat ett ärende som kom in den 28 november 2012, men som vid tidpunkten för tillsynsbesöket fortfarande inte var avgjort. Även om ansökan i det ärendet omfattar många kurser framstår handläggningstiden som mycket lång. Sammantaget anser Universitetskanslersämbetet att GIH för flertalet ärenden uppfyller skyndsamhetskravet i förvaltningslagen, men att ett fåtal ärenden visat att högskolan behöver vidta åtgärder för att förkorta handläggningstiden.

Föredragning av beslut

Universitetskanslersämbetet har frågat om GIH har några rutiner för föredragning av beslut eller har fattat något beslut om att ärenden inte behöver föredras. GIH har svarat att några sådana inte finns utöver besluts- och delegationsordningen.

Granskningen av hanteringen av ärenden av tillgodoräknanden visar att det inte anges någon föredragande på besluten. GIH har inte kunnat visa något beslut om eller några riktlinjer för föredragningen av ärenden vilket är anmärkningsvärt mot bakgrund av att den bristen påpekades redan vid Höskoleverkets tillsynsbesök vid GIH 2006. Då kom det fram att många ärenden vid högskolan inte hade föredragits, trots att det inte fanns något generellt beslut om undantag från bestämmelsen i dåvarande verksförordningen (1995:1322) om att föredragning av ärenden inte skulle ske. Universitetskanslersämbetet förutsätter att GIH omgående vidtar de åtgärder som behövs och ämbetet kommer att följa upp högskolans åtgärder.

Övriga frågor

Universitetskanslersämbetet har vid sin granskning noterat att GIH på sin webbplats anger att högskolan inte tillgodoräknar tidigare lärartjänstgöring eftersom den verksamhetsförlagda utbildningen är en integrerad del av lärarutbildningen. GIH har angett att skrivningen troligtvis finns kvar av misstag eftersom texter från den tidigare *Studiehandboken* har flyttats över till webbplatsen i samband med att handboken lades ned. GIH har även uppgett att informationen inte stämmer, utan tidigare lärartjänstgöring prövas individuellt vid en eventuell ansökan om tillgodoräknande.

Vid sitt tillsynsbesök 2006 pekade Höskoleverket på att skrivningen i den dåvarande studiehandboken riskerade att leda till att högskolan inte gjorde någon individuell prövning av en students ansökan om tillgodoräknande av tidigare lärartjänstgöring. Verket förutsatte att GIH skulle åtgärda den påtalade bristen. Trots att GIH vid detta besök angav att informationen skulle tas bort tyder det faktum att högskolan fört över den felaktiga informationen till webbplatsen på bristande rutiner. Ämbetet anser att detta är anmärkningsvärt, men GIH har efter besöket upplyst ämbetet om att texten på webbplatsen nu har tagits bort.

Avslutningsvis noterar Universitetskanslersämbetet att GIH inte har några rutiner för hur ärenden om tillgodoräknanden ska handläggas. Dokumentet *Ärendegång för studentärenden* redogör för vilken del av förvaltningen som ska hantera ansökan och inte hur själva beredningen av ärendet går till eller vilka regler som ska tillämpas. Mot bakgrund av att de brister Universitetskanslersämbetet har funnit anser Universitetskanslersämbetet att GIH bör ta fram rutiner för handläggningen av ärenden om tillgodoräknanden.

Begränsning av antalet prov- och praktiktillfällen

GIH har ställt upp generella regler om begränsning av antalet prov- och praktiktillfällen, vilket inte är förenligt med högskoleförordningen. GIH måste därför säkerställa att högskolan har godtagbara skäl för att besluta om eventuella begränsningar på en kurs. GIH bör i samband med detta också se över informationen på sin webbplats och i dokumentet Prov och tentamen.

Universitetskanslersämbetets frågor

Universitetskanslersämbetet har ställt följande frågor om begränsningen av antalet prov- och praktiktillfällen.

- Har GIH beslutat om någon begränsning av antalet prov- och praktiktillfällen på någon eller några kurser?
- Hur är i så fall denna begränsning relaterad?

Universitetskanslersämbetet har även bitt högskolan att bifoga eventuella riktlinjer eller rutiner som beslutats på central nivå. Dessutom har ämbetet bitt högskolan att bifoga en lista över aktuella kurser vid högskolan för att kunna ta stickprov på kursplanerna.

Högskolans svar

GIH har svarat bl.a. följande. Högskolan upplever att det inte funnits några problem med detta och inget beslut kring begränsning av antalet prov- och praktiktillfällen har därför fattats. Högskolan följer i denna fråga bestämmelsen i högskoleförordningen. På studentsidorna på webbplatsen framgår detta:

Minst fem (5) provtillfällen erbjuds på kurs eller moment, för att erhålla godkänt resultat. För VFU inom inriktningsstudierna i lärarutbildningen erbjuder GIH två (2) verksamhetsförlagda utbildningstillfällen (VFU-tillfällen).

GIH har till sitt svar fogat en lista över kurser vid lärosätet.

Universitetskanslersämbetets bedömning

Bestämmelser

De tillgängliga resurserna ska utnyttjas effektivt för att hålla en hög kvalitet i verksamheten. Detta anges i 1 kap. 4 § andra stycket högskolelagen (1992:1434).

Om en högskola begränsar det antal tillfällen som en student får genomgå prov för att få godkänt resultat på en kurs eller del av en kurs, ska antalet tillfällen bestämmas till minst fem. Om godkänt resultat på en kurs eller del av en kurs förutsätter att studenten

genomgått praktik eller motsvarande utbildning med godkänt resultat, ska antalet praktik- eller motsvarande utbildningsperioder bestämmas till minst två. Detta framgår av 6 kap. 21 § högskoleförordningen (1993:100).

Möjligheten för ett lärosäte att begränsa antalet prov- och praktiktillfällen följer av högskolelagens bestämmelse om effektivt resursutnyttjande. Någon särskild regel som skulle klargöra detta behövdes enligt förarbetena inte. Möjligheten skulle finnas ”i de fall en obegränsad rätt skulle leda till orimligt resursslöseri”. Man utgick från att begränsningar endast skulle komma till användning ”där behovet är särskilt stort”. Se prop. 1992/93:1 s. 43–44 och bet. 1992/93:UbU3 s. 29.

Högskoleverket har i tillsynspromemorian *Begränsningar av antalet prov- och praktiktillfällen* (reg.nr 31-1575-11) konstaterat att det förekommer att bestämmelsen felaktigt tolkas som en lagstadgad begränsning av antalet provtillfällen. Det finns också lärosäten som inte i sina riktlinjer uppmärksammar att möjligheten begränsa antalet provtillfällen bara finns i de fall en obegränsad rätt skulle leda till ett orimligt resursslöseri. I tillsynspromemorian har Högskoleverket även påpekat att eventuella begränsningar av provtillfällen bör anges i kursplanen.

GIH:s dokument *Prov och tentamen* innehåller den information som högskolan lämnat i sitt svar.

Granskningen

Universitetskanslersämbetet har granskat 20 kursplaner som ämbetet valt ut från högskolans lista på kurser. Av kursplanen för kursen *Tränarskap med inriktning mot fotboll* (30 högskolepoäng) framgår under rubriken *Antal tillfällen för prov och praktik* att antalet provtillfällen är begränsat till totalt fem tillfällen och antalet praktiktillfällen till två tillfällen. I övriga kursplaner finns inte någon sådan begränsning.

Under tillsynsbesöket informerade GIH om att högskolan har tolkat högskoleförordningens bestämmelse som att förordningen medger en generell begränsning av antalet prov- och praktiktillfällen.

Universitetskanslersämbetet konstaterar att GIH i dokumentet *Prov och tentamen* informerar om att högskolan erbjuder studenterna minst fem provtillfällen på kurser eller moment och två VFU-tillfällen för att få godkänt resultat. Av utredningen framgår att högskolan har infört en generell begränsning av antalet prov- och praktiktillfällen, vilket inte är tillåtet. Ur rättssäkerhetssynpunkt är det viktigt att bestämmelsen i 6 kap. 21 § högskoleförordningen inte tolkas som en generell begränsning, eftersom huvudregeln är att antalet prov- och praktiktillfällen är obegränsat.

Ämbetet utgår från att GIH kommer säkerställa att högskolan har relevanta skäl för att besluta om begränsning av antalet examinationstillfällen. GIH bör i samband med detta också se över informationen på sin webbplats och i dokumentet *Prov och tentamen*. Högskolan bör även se över reglerna om begränsningar av tentamenstillfällen i kursplanerna för att säkerställa att de överensstämmer med gällande regler och förarbetsuttalanden.

Möjligheter till omtentamen

GIH har bra lokala regler om möjligheter för omtentamen, som i stort sett är förenliga med Högskoleverkets tidigare ställningstaganden på området. Högskolan bör dock komplettera dessa med en regel om att det inte får gå för lång tid mellan meddelandet av tentamensresultatet och omtentamenstillfället, särskilt som ämbetets granskning visar att det har varit så på två kurser/moment vårterminen 2012.

Universitetskanslersämbetets fråga

Universitetskanslersämbetet har ställt följande fråga om möjligheter till omtentamen.

- Finns det några riktlinjer vid GIH, centralt eller vid institutionerna, som reglerar vilka möjligheter studenterna har att skriva omtentamina (dvs. när och hur ofta omtentamina ska ordnas på en kurs)?

Universitetskanslersämbetet har även bett högskolan att bifoga eventuella riktlinjer. Dessutom har ämbetet bett högskolan att bifoga en lista över samtliga kurser som genomfördes vårterminen 2012 för att kunna ta stickprov på kursplanerna. Universitetskanslersämbetet har också bett om uppgifter för ordinarie tentamen 2012 och vilka omtentamenstillfällen som skett därefter.

Högskolans svar

GIH har svarat att högskolans riktlinjer för omtentamina finns att läsa på webbplatsen och har bifogat riktlinjer och en lista över kurser. GIH har vidare lämnat en lista över vilka tillfällen för examination och omexamination som varit för aktuella kurser.

Universitetskanslersämbetets bedömning

Utgångspunkter

I rapporten *Rättssäker examination* (2008:36) har Högskoleverket uttalat bl.a. följande angående omprov.

- Datum för omprov bör normalt meddelas senast vid det ordinarie provtillfället.
- Tiden mellan meddelandet av tentamensresultatet och omprovet måste vara minst tio arbetsdagar eller minst två veckor.
- Det framstår som alltför lång tid att ett omprov hålls två månader efter tentamensresultatets meddelande.
- Det bör anges i riktlinjer vilka möjligheter studenterna har att delta i omprov när kurslitteraturen har ändrats och när en kurs har upphört. Studenterna borde

garanteras minst tre prov under en tid av minst ett år, respektive tre omprov under en tid av minst ett år efter det att förändringen skett.

- Uppsamlingsprov bör normalt hållas inför höstterminen.

GIH:s dokument *Regler för tentamina samt administration av tentamina och omtentamina i teoretiska kurser/moment samt utlämning av tentamensresultat* innehåller bl.a. följande information.

”Omtentamenstillfälle erbjuds tidigast två veckor efter det att studenten har kunnat ta del av tentamensresultatet. Omtentamenstillfällena under terminstid skall ske på för studenten undervisningsfri tid. Studenten erbjuds även extra tentamenstillfälle i anslutning till vårterminens slut och höstterminens start.

[...]

Omtentamenstillfälle två till fem

- Information om omtentamenstillfällena avseende teoretiska kurser läggs även i befintliga kalendarium för omtentamen på hemsidan.

[...]

Extra omtentamenstillfällena

- Möjligheter till extra omtentamen i samtliga teoretiska kurser/moment skall ges två gånger per år, ca 2 veckor efter avslutad vårtermin samt ytterligare ett tillfälle en till två veckor innan höstterminen börjar.”

GIH:s dokument *Prov och tentamen* innehåller bl.a. följande information.

”Kurs som upphört eller genomgått stora förändringar

Om en kurs upphört eller genomgått större förändringar eller den litteratur som en kurs bygger på har ändrats, skall studenten garanteras maximalt tre omprov på den tidigare kursen under en tid av minst ett år efter det att förändringen skett.”

GIH:s dokument *Omtentamina* innehåller bl.a. följande information.

”Extra tentamenstillfällena

Måndagen den 4 juni samt tisdagen den 5 juni 2012 erbjuds extra tentamenstillfällena för samtliga teoretiska kurser/moment vid GIH”

Granskningen

Utgångspunkten för Universitetskanslersämbetets granskning är de kursplaner som valts i frågan om begränsningen av antalet prov- och praktiktillfällena. Ämbetet har granskat den sammanställning av datum för ordinarie tentamen och första omtentamen för vårterminen 2012 som GIH har gjort. För 14 av kurserna utgörs examinationen av andra examinationsformer än salstentamen. Ämbetet har i denna del endast granskat möjligheten till omtentamen i de sex fall kursen har examinerats med salstentamen.

Högskolans lokala regler

Det är viktigt att studenterna får goda möjligheter till tentamen och omtentamina på en kurs. Universitetskanslersämbetet konstaterar att GIH har regler för när och hur ofta högskolan ska ordna omtentamen på en kurs. Av reglerna framgår att omtentamenstillfället erbjuds tidigast två veckor efter det att studenten har kunnat ta del av tentamensresultatet och att möjligheter till extra omtentamen i samtliga teoretiska kurser/moment ska ges två gånger per år, ca två veckor efter avslutad vårtermin samt vid ytterligare ett tillfälle en till två veckor innan höstterminen börjar.

Universitetskanslersämbetet gör samma ställningstaganden som Högskoleverket gjorde i rapporten *Rättssäker examination* (2008:36 R). Enligt ämbetets bedömning är högskolans regler också i stort förenliga med dessa ställningstaganden. Universitetskanslersämbetet anser att det är bra att det finns regler om gemensamma extra tentamenstillfällen för alla teoretiska kurser eller moment både efter avslutad vårtermin och inför höstterminen. Högskolan bör dock komplettera sina regler med en särskild regel om att omproven inte bör hållas för lång tid efter att man meddelat tentamensresultatet.

Ämbetets stickprovskning

Universitetskanslersämbetet har granskat de sex kurser som examinerades genom salstentamen. För en av dessa sex kurser genomfördes ingen omtentamen eftersom det inte behövdes. Av de fem kvarvarande kurserna var alla utom två inom ramen för högskolans egna riktlinjer och Högskoleverkets uttalanden. För delen *Rörelselära* inom momentet *Humanbiologi* på kursen *Idrott didaktisk inriktning III*, 30 högskolepoäng, var ordinarie tentamen den 14 maj 2012 och omtentamen den 15 augusti 2012. För kursen *Idrotts- och arbetsfysiologi* var ordinarie tentamen den 8 juni 2012 och omtentamen var den 27 september 2012. Det framstår därför som att något extra tentamenstillfälle inför höstterminens start inte har erbjudits på den senare kursen. Universitetskanslersämbetet anser att det gått för lång tid mellan meddelande av tentamensresultatet och det första omtentamenstillfället, i vart fall för den senare kursen. Ämbetet konstaterar också att högskolan inte för alla kurser följt sina egna riktlinjer om extra tentamenstillfällen inför höstterminen. Universitetskanslersämbetet utgår från att högskolan vidtar åtgärder för att se till att det inte går för lång tid mellan ordinarie tentamenstillfällen och omtentamenstillfällena.

Övriga iakttagelser

I flera av de granskade kursplanerna står det att omtentamenstillfällen anordnas tidigast tre veckor efter kursens/momentets slut men högskolan skriver ingenting om när resultatet från ordinarie tentamen ska meddelas. Universitetskanslersämbetet anser att det bör framgå av kursplanen att omtentamen ska erbjudas tidigast två veckor efter det att studenten har kunnat ta del av tentamensresultatet, i överensstämmelse med GIH:s regel.

I högskolans dokument *Prov och tentamen* anges att maximalt tre omprov ska ges när en kurs upphört eller genomgått större förändringar eller den litteratur som en kurs bygger på har ändrats. Enligt Universitetskanslersämbetet bör denna formulering ändras till att *minst* tre omprov ska erbjudas.

Granskning av utbildningsplaner

GIH anordnar en lärarutbildning som leder till en ämneslärarexamen på grundnivå om 180 högskolepoäng, men högskolan har inte något rättsligt stöd för att utfärda en sådan examen. Universitetskanslersämbetet ser allvarligt på detta. GIH har även olämpliga skrivningar i sina utbildningsplaner som sammanblandar begreppen avskiljande av student och samtal om avrådan från fortsatt utbildning. Ämbetet anser att GIH måste förtydliga skrivningarna så att det blir tydligt vad som avses.

Universitetskanslersämbetets fråga

Universitetskanslersämbetet har bitt om en lista över utbildningsplanerna för samtliga utbildningsprogram som ges vid GIH.

Högskolans svar

GIH har bifogat en lista över samtliga utbildningsplaner till sitt svar på ämbetets fråga.

Universitetskanslersämbetets bedömning

Bestämmelser

Ett universitet eller en högskola får endast utfärda sådana examina som de har tillstånd för. Bestämmelser om tillstånd att utfärda ämneslärarexamen finns i 6 kap. 5 e § och 5 f § högskoleförordningen (1993:100).

I 6 kap. 5 e § högskoleförordningen anges att tillstånd att utfärda ämneslärarexamen med en viss inriktning får lämnas till en högskola, om

1. utbildningen vid högskolan ensam eller tillsammans med utbildning som avses i 3 uppfyller de krav som ställs på utbildning som leder till en ämneslärarexamen,
2. utbildningen vid högskolan omfattar ämnesstudier i minst ett undervisningsämne, och
3. utbildningen i det eller de andra undervisningsämnena som kan krävas för en ämneslärarexamen anordnas av en annan högskola som har tillstånd att utfärda ämneslärarexamen för det eller dessa undervisningsämnena eller av ett utländskt lärosäte som anordnar motsvarande utbildning.

Enligt 6 kap. 5 f § högskoleförordningen får tillstånd att utfärda ämneslärarexamen med en viss inriktning som kan avläggas efter det att en student har gått igenom utbildning enligt förordningen (2011:686) om kompletterande pedagogisk utbildning som leder till ämneslärarexamen lämnas till en högskola, om högskolan

1. ska utfärda en sådan examen för studenter som uppfyller kraven för ämneslärarexamen som ställs i nämnda förordning, och
2. har tillstånd att utfärda ämneslärarexamen med samma inriktning enligt 5 e §.

För utbildningsprogram ska det finnas en utbildningsplan. I utbildningsplanen ska följande anges: de kurser som programmet omfattar, kraven på särskild behörighet och de övriga föreskrifter som behövs. Detta framgår av 6 kap. 16 och 17 §§ högskoleförordningen.

I examensordningen (bilaga 2 till högskoleförordningen) anges att för en ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 7–9 ska studenten ha fullgjort kursfordringar om 270 högskolepoäng. För examen krävs bl.a. att utbildningen omfattar utbildningsvetenskaplig kärna om 60 högskolepoäng, verksamhetsförlagd utbildning om 30 högskolepoäng samt ämnes- och ämnesdidaktiska studier om 195 högskolepoäng i tre alternativt två undervisningsämnen, varav vilka 15 högskolepoäng ska utgöra ämnesrelaterad verksamhetsförlagd utbildning.

Utbildning enligt förordningen (2011:686) om kompletterande pedagogisk utbildning som leder till ämneslärarexamen (KPU-förordningen) syftar till att komplettera tidigare tillägnade ämneskunskaper i andra undervisningsämnen än yrkesämnen för att studenten ska kunna avlägga ämneslärarexamen enligt bilaga 2 till högskoleförordningen. Detta anges i 1 §. Av 2 § KPU-förordningen följer att utbildningen ska avse utbildningsvetenskaplig kärna och verksamhetsförlagd utbildning. Enligt 10 § KPU-förordningen avläggs ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 7–9, som omfattar ämnesstudier i ett undervisningsämne på grundnivå och uppnås efter att studenten bl.a. har fullgjort kursfordringar om 180 högskolepoäng. Behörighetskraven till utbildningen, som utgör ett undantag från de vanliga behörighetsreglerna i högskoleförordningen, anges i 4–7 §§ KPU-förordningen.

I förarbetena till KPU-förordningen står att utbildningen inrättades delvis för att regeringen ville tillgodose behovet av lärare i mindre och ovanliga ämnen för vilka det inte finns reguljära ämneslärarutbildningar. Att de sammanlagda kursfordringarna för examen skulle bli mycket mindre för de studenter som läst enligt KPU-förordningen, med tidigare ämneskunskaper i bara ett undervisningsämne, motiverades med att inte resa alltför höga hinder för dem med tidigare utbildning som vill sadla om till läraryrket (se prop. 2009/10:89 s. 43 f.).

Regler om avskiljande av studenter finns i 4 kap. 6 § högskolelagen (1992:1434) och i förordning (2007:989) om avskiljande av studenter från högskoleutbildning. Av dessa bestämmelser följer bland annat att fråga om avskiljande av student prövas av Högskolans avskiljandenämnd efter ansökan av rektorn och att det för avskiljande av student krävs att studenten

1. lider av psykisk störning
2. missbrukar alkohol eller narkotika, eller
3. har gjort sig skyldig till allvarlig brottslighet.

Som ytterligare förutsättning för ett avskiljande gäller att det, till följd av något sådant förhållande som avses i punkterna 1–3, bedöms föreligga en påtaglig risk att studenten kan komma att skada annan person eller värdefull egendom under utbildningen.

Granskningen

GIH ger åtta utbildningsprogram, bl.a. ämneslärarprogrammet mot grundskolan årskurs 7–9, 270 högskolepoäng (alternativ studievariant 180 högskolepoäng) och kompletterande pedagogisk utbildning till ämneslärare, 90 högskolepoäng. Universitetskanslersämbetet har granskat samtliga utbildningsplaner. GIH har bl.a. examenstillstånd för ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 7–9 och med inriktning mot arbete i gymnasieskolan. GIH har också tillstånd att utfärda ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 7–9 och med inriktning mot arbete i gymnasieskolan för utbildning som kan avläggas efter det att en student har genomgått utbildning enligt KPU-förordningen.

Ämneslärarexamen/lärarexamen 180 högskolepoäng

Granskningen av utbildningsplanerna visar att GIH, inom ramen för sitt ämneslärarprogram mot grundskolan årskurs 7–9 erbjuder en alternativ studievariant om 180 högskolepoäng. Studenterna erbjuds därmed en möjlighet att ta ut en ämneslärarexamen med huvudämnet idrott och hälsa utan någon kombination med ett andra och tredje ämne. Vid tillsynsbesöket framkom att GIH inte har något särskilt tillstånd från regeringen att utfärda sådan examen.

GIH har i en kompletterande uppgift till Universitetskanslersämbetet angett i huvudsak följande. GIH vill kunna erbjuda studenterna möjlighet att läsa till lärare i endast ett ämne, men det var aldrig meningen att erbjuda en utbildning i strid med högskoleförordningens bestämmelser. Den ursprungliga tanken var att studenterna skulle erbjudas att läsa ett kurspaket med ämnesstudier omfattande 90 högskolepoäng i ämnet idrott och hälsa, samt därefter pedagogisk utbildning om 90 högskolepoäng enligt KPU-förordningen. Studenterna skulle därmed kunna få ut en ämneslärarexamen om 180 högskolepoäng med huvudämnet idrott och hälsa. På grund av interna missförstånd har utbildningen i stället getts som en variant inom ämneslärarprogrammet. GIH inser att det upplägget inte är förenligt med reglerna i högskoleförordningen. Högskolan avser att inte ta in fler studenter på utbildningen och kommer också att göra om upplägget så att utbildningen inte anordnas i strid med högskoleförordningens bestämmelser.

En högskola kan enligt 6 kap. 5 e § högskoleförordningen ges tillstånd att utfärda ämneslärarexamen om utbildningen vid högskolan ensam eller tillsammans med utbildning vid annan högskola uppfyller de krav som ställs på utbildning som leder till en ämneslärarexamen. Utbildningen som avses i bestämmelsen är reguljär ämneslärarutbildning, som GIH:s ämneslärarutbildning mot grundskolan åk 7–9 och mot gymnasieskolan, där studenten läser det andra och det tredje ämnet vid bl.a. Stockholms universitet. Ytterligare möjlighet att få tillstånd att utfärda ämneslärarexamen finns i 6 kap. 5 f § högskoleförordningen, som anger att en högskola kan få tillstånd att utfärda examen enligt KPU-förordningen.

Som framgår av de tidigare återgivna uttalandena i förarbetena infördes möjligheten att anordna lärarutbildning enligt KPU-förordningen för att göra det möjligt för personer med tidigare ämneskunskaper att skola om sig till lärare och få en ämneslärarexamen om 180 högskolepoäng, med ett huvudämne. Det framgår också av 1 § i KPU-förordningen att utbildning enligt förordningen ska komplettera ämneskunskaper studenten tillägnat sig tidigare. Förordningen anger också de krav på särskild behörighet som gäller för att antas till utbildningen. Enligt dessa bestämmelser är det tydligt att utbildning som inrättas med

stöd av KPU-förordningen inte är avsedd för nybörjare. Det är också tydligt att den ämneslärarexamen om 180 högskolepoäng, med ett huvudämne, som kan utfärdas med stöd av KPU-förordningen är ett undantag från examensordningens bestämmelser samt att en sådan examen endast kan utfärdas till personer som genomgått utbildning enligt den förordningen.

Den ämneslärarutbildning mot grundskolans åk 7–9 om 180 högskolepoäng som GIH erbjuder som en alternativ studievariant inom sitt vanliga ämneslärarprogram om 270 högskolepoäng innebär ett avsteg från bestämmelserna om vilka ämneslärarexamina som kan utfärdas. GIH:s agerande är inte förenligt med bestämmelserna om vilka examenstillstånd som kan lämnas till högskolan. Utbildningen strider också mot examensordningens regler om vilka ämneslärarexamina som kan utfärdas och det är inte heller fråga om en utbildning enligt KPU-förordningen, eftersom utbildningen vänder sig till nybörjare. Universitetskanslersämbetet ser allvarligt på GIH:s agerande.

Av de uppgifter som GIH har lämnat till Universitetskanslersämbetet framgår att högskolan inte längre kommer att driva utbildningen i dess nuvarande form. GIH har dock varit tydlig med att högskolan vill ha en möjlighet att erbjuda studenterna en ämneslärarutbildning med enbart ämnet idrott och hälsa. För att uppnå detta har GIH uttalat att högskolan avser att erbjuda ett kurspaket innehållande ämnesstudier för att studenterna ska kunna få de ämneskunskaper som krävs för behörighet enligt KPU-förordningen, och sedan erbjuda studenterna kompletterande pedagogisk utbildning enligt denna förordning. Universitetskanslersämbetet tar inte ställning till denna lösning, utan kommer senare att följa upp att utbildningen följer bestämmelserna om ämneslärarexamen och att studenterna också antas till utbildningen i enlighet med gällande regler.

Övriga frågor

Granskningen har också visat GIH skriver så här i samtliga utbildningsplaner.

Avrådan

Om en student lider av psykisk störning, missbrukar alkohol eller narkotika, eller har gjort sig skyldig till allvarlig brottslighet, om det till följd härav bedöms föreligga en påtaglig risk att studenten kan komma att skada annan person eller värdefull egendom under utbildningen, får studenten avskiljas från utbildningen. Frågor om avskiljande prövas efter skriftlig anmälan från GIH:s rektor.

Universitetskanslersämbetet konstaterar att den här texten inte handlar om avrådan utan om avskiljande av studenter. Ett beslut om avskiljande innebär att studenten blir avskild från utbildningen och därmed förlorar rätten att fortsätta studera. Ett sådant beslut kan endast fattas av Högskolans avskiljandenämnd efter en ansökan från rektorn. Det är alltså inte ett beslut som högskolan själv kan fatta. Avrådandesamtal är däremot inte reglerat i författningarna, men förekommer på högskolorna i olika utsträckning. Det är ofta ett samtal med en student som av olika skäl bedöms få svårigheter att genomföra sin utbildning, men att en student blir avrådd från att fortsätta studera på utbildningen innebär inte att studenten förlorar sin rätt att läsa på utbildningen.

Om GIH anser att utbildningsplanerna ska innehålla en text om avrådandesamtal bör högskolan förtydliga skrivningen, så att det inte råder några oklarheter kring vad högskolan avser med texten. I utbildningsplanen för KPU-programmet finns också en formulering om avser just avrådandesamtal, men också den skrivningen behöver förtydligas så att det inte råder något tvivel om studentens rätt att fortsätta utbildningen trots ett sådant samtal.

Slutligen har Universitetskanslersämbetet noterat att det i utbildningsplanen för KPU-programmet framgår att det krävs minst 90 högskolepoäng ämneskunskaper för att komma in på utbildningen. Universitetskanslersämbetet vill påminna GIH om reglerna i KPU-förordningen, som anger att det krävs olika förkunskaper för att uppfylla kraven på särskild behörighet för studier mot grundskolans årskurs 7–9 respektive gymnasieskolan. Behörighetskraven bör mot den bakgrunden förtydligas.

Studenter som tillgodoräknat sig huvuddelen av utbildningen från ett annat lärosäte

Universitetskanslersämbetets frågor

Universitetskanslersämbetet har ställt följande frågor till GIH. Inom ramen för Universitetskanslersämbetets uppgift att ansvara för kvalitetssäkring av högskoleutbildning genom utvärdering av utbildning på grundnivå och avancerad nivå, granskar ämbetet studenternas självständiga arbeten (examensarbeten) utifrån målen i examensbeskrivningen för utbildningen. Syftet med granskningen är att få en bild av hur väl studenterna når dessa mål.

Det förekommer att studenter som läst huvuddelen av en utbildning vid ett lärosäte byter lärosäte för att slutföra utbildningen vid det nya lärosätet. Efter att detta lärosäte tagit ställning till hur stor del av studentens tidigare utbildning som kan tillgodoräknas utifrån förutsättningarna i 6 kap. 6–7 §§ högskoleförordningen, kan det för studenten bland annat återstå att färdigställa ett examensarbete. Upplever högskolan några särskilda svårigheter vad gäller sådana studenters förutsättningar att nå målen för utbildningen vid författandet av examensarbetet? Om svaret på frågan är ja, vilka åtgärder vidtar högskolan?

Högskolans svar

GIH har anfört följande. Högskolan har inte haft någon student som tillgodoräknat sig huvuddelen av utbildningen från ett annat lärosäte och skrivit examensarbetet vid GIH.

Universitetskanslersämbetets bedömning

Högskolans svar föranleder inget yttrande från Universitetskanslersämbetets sida.

Uppföljning av individuella studieplaner

Högskolan har ändamålsenliga mallar för de individuella studieplanerna. GIH har följt upp de granskade individuella studieplanerna i enlighet med bestämmelsen i högskoleförordningen, även om högskolan inte följt den egna regeln om att uppföljningen ska ske i april varje år. Universitetskanslersämbetet finner dock att handläggningen varit ändamålsenlig eftersom de individuella studieplanerna följts upp inom rimlig tid och att väsentliga händelser har dokumenterats i planerna.

Universitetskanslersämbetets frågor

Universitetskanslersämbetet har ställt följande frågor om uppföljningen av individuella studieplaner.

- Hur organiserar lärosätet arbetet med uppföljningen av de individuella studieplanerna? Har högskolan några riktlinjer för arbetet med uppföljningen? Var vänlig bifoga i så fall dessa.
- Hur ofta följs de individuella studieplanerna upp och hur säkerställer högskolan att en uppföljning sker?
- Hur dokumenteras uppföljningen och det samråd som ska ske med doktoranden och hans eller hennes handledare om den individuella studieplanen ändras?

Universitetskanslersämbetet har även bitt högskolan att bifoga en lista över högskolans doktorander för att kunna ta stickprov på uppföljningarna.

Högskolans svar

GIH har svarat följande. Enligt dokumentet *Regler och rutiner för utbildning på forskarnivå vid Gymnastik- och idrottshögskolan* (dnr 50-641/12 med beslutsdatum 2012-10-24) ska den individuella studieplanen för utbildning på forskarnivå utarbetas i samråd mellan doktoranden och handledarna. Den ska föreläggas forsknings- och forskarutbildningsnämnden (FFN) i samband med ansökan om antagning till forskarutbildning vid GIH. Ordföranden i FFN fastställer den individuella studieplanen. Den individuella studieplanen kvalitetsgranskas i samband med genomförandet av *Idrottsvetenskaplig ämneskurs* som ges inom utbildning på forskarnivå i idrottsvetenskap vid GIH som en obligatorisk kurs, 15 högskolepoäng för doktorsexamen och 7,5 högskolepoäng för licentiatexamen. Doktoranden ska då komplettera den individuella studieplanen med en genomarbetad forskningsplan.

Enligt GIH:s regler ska den individuella studieplanen följas upp i april varje år. Denna uppföljning föregås av en kvalitetsgranskning av den individuella studieplanen i handledarkollegiet för utbildning på forskarnivå i idrottsvetenskap. Studierektorn för utbildning på forskarnivå ser därefter till att studieplanerna följs upp.

Uppföljningen sker genom en skriftlig rapport som lämnas in gemensamt till FFN av doktoranden och huvudhandledaren. I rapporten ska för varje del anges hur utbildning

och forskning framskridit. Vid behov kompletteras den skriftliga rapporten med ett samtal mellan doktorand, handledare och representant från FFN. Vid väsentliga avvikelser från den individuella studieplanen ska FFN:s ordförande besluta om revidering.

Syftet med uppföljningen är att ge en översikt av planerade och genomförda aktiviteter sedan den individuella studieplanen fastställts eller följts upp senast. Eftersom uppföljning och planering görs parallellt kan reflektioner från genomförd utbildning påverka planeringen av den fortsatta utbildningen. Doktoranden ska beskriva hur utbildningen följt planen. Det är viktigt att både doktorandens och handledares perspektiv på hur utbildningen fortlöper dokumenteras. Doktoranden och handledaren ska beskriva eventuella avvikelser och hur dessa påverkar fortsatt planering. Vid GIH startade utbildning på forskarnivå i slutet av 2011. En uppföljning av de individuella studieplanerna genomfördes alltså inte i april 2012 då de flesta doktorander vid den tidpunkten ännu inte fått sin studieplan fastställd av FFN. Den första uppföljningen görs alltså under våren 2013.

Vid antagning av en doktorand till utbildning på forskarnivå skapas en doktorandakt som förvaras i diariet. I doktorandakten läggs ansökan till utbildning på forskarnivå, individuell studieplan, uppföljning av individuell studieplan, ansökan om tillgodoräkning och andra dokument av betydelse för doktorandens utbildning.

Ansvarsfördelning mellan FFN, handledare och doktorand:

FFN ansvarar för följande när det gäller individuella studieplaner:

- att fastställa och följa upp individuella studieplaner
- att vidta åtgärder i de fall uppföljningen av de individuella studieplanerna visar på behov av förändringar.

När det gäller handledning vid GIH ska huvudhandledaren

- upprätta individuell studieplan tillsammans med doktoranden
- ansvara för att den individuella studieplanen följs upp och revideras för respektive doktorand.

Vid GIH ska doktoranden

- upprätta den individuella studieplanen tillsammans med huvudhandledaren
- ansvara för att kurser och andra moment genomförs som det specificerats i både allmän och individuell studieplan
- följa upp och revidera den individuella studieplanen tillsammans med huvudhandledaren.

GIH har bifogat en lista över högskolans doktorander.

Universitetskanslersämbetets bedömning

Bestämmelser

För varje doktorand ska det upprättas en individuell studieplan. Planen ska innehålla högskolans och doktorandens åtaganden och en tidsplan för doktorandens utbildning. Planen ska beslutas efter samråd med doktoranden och hans eller hennes handledare. Den individuella studieplanen ska regelbundet följas upp och efter samråd med doktoranden och hans eller hennes handledare ändras av högskolan i den utsträckning som behövs. Detta framgår av 6 kap. 29 § högskoleförordningen (1993:100).

GIH:s dokument *Regler och rutiner för utbildning på forskarnivå vid Gymnastik- och idrotthögskolan* innehåller den information som högskolan lämnat i sitt svar. Av dokumentet framgår således bl.a. att den individuella studieplanen ska följas upp i april varje år. Det sker genom en skriftlig rapport som lämnas in gemensamt till FFN av doktorand och huvudhandledaren. I rapporten ska för varje del anges hur utbildning och forskning framskridit. Vid behov kompletteras den skriftliga rapporten med ett samtal mellan doktoranden, handledaren och representanter från FFN. Vid väsentliga avvikelser från den individuella studieplanen ska beslut om revidering tas av FFN:s ordförande. Den individuella studieplanen ska dateras och skrivas under av doktoranden, huvudhandledaren och handledaren.

Granskningen

Mallar för de individuella studieplanerna

Universitetskanslersämbetet har fått tio individuella studieplaner för de doktorander som ämbetet valde ut från högskolans lista på antagna doktorander, det var samtliga begärda. För en av dessa doktorander har GIH informerat om att det blivit fel vid registreringen i Ladok, då doktoranden antogs och påbörjade sina doktorandstudier vid Stockholms universitet 2009 och började vid GIH först 2012. Universitetskanslersämbetet har därför inte tagit med denna doktorands individuella studieplan i granskningen.

Samtliga individuella studieplaner är skrivna i en dokumentmall med dessa rubriker: Doktorand, Examen,Handledning, Tid- och finansieringsplan, Uppföljning, Tillgodoräknade kurser, Avklarade kurser, Planerade kurser, Projektdel, Namnteckningar och Individuella studieplanen fastställd.

Universitetskanslersämbetet konstaterar att högskolan har ändamålsenliga mallar för de individuella studieplanerna. De har också använts för alla de av ämbetet efterfrågade studieplanerna, vilket är bra för en enhetlig och rättssäker hantering.

Uppföljning av de individuella studieplanerna

Alla de granskade individuella studieplanerna har följts upp. I ett fall har uppföljningen varit planerad till den 19 december 2012, men gjorts den 6 mars 2013. I ett fall har uppföljningen planerats till december 2013, men gjorts i maj 2013. I sex fall har planeringen varit att uppföljningen skulle ske i april 2013, men den har sedan gjorts i maj 2013. För tre av doktoranderna har, utöver de individuella studieplanerna, också bifogats dokument kallade uppföljning av individuell studieplan, där det finns mer information

om uppföljningen. I ett av dessa fall framgår bl.a. av dokumentationen att en uppföljning varit planerad till november 2011 och också gjorts då, och att en uppföljning varit planerad till april 2013, men av olika anledningar inte kunnat göras då. Det framgår vidare att doktoranden vill att uppföljningen ska göras i september 2013.

Universitetskanslersämbetet konstaterar att GIH har följt bestämmelsen i högskoleförordningen om att de individuella studieplanerna ska följas upp regelbundet, men enligt GIH:s interna regler ska de följas upp i april varje år. De stickprov Universitetskanslersämbetet har tagit visar att uppföljningen i vissa fall har varit planerad till andra tidpunkter under året och i vissa fall varit planerad till april, men gjorts vid andra tidpunkter. Högskolan har alltså inte följt den egna bestämmelsen om att planerna ska följas upp i april varje år. Universitetskanslersämbetet anser trots detta att GIH har en ändamålsenlig handläggning av de individuella studieplanerna, men högskolan bör säkerställa att uppföljningarna av de individuella studieplanerna också sker i enlighet med högskolans egna regler.

Hantering av överklaganden

Universitetskanslersämbetet anser att GIH:s hantering av överklagade ärenden har allvarliga brister, bl.a. eftersom överklagade ärenden inte lämnats över till högre instans. Högskolan bör därför ta fram rutiner kring hur överklaganden ska hanteras.

Universitetskanslersämbetets frågor

Universitetskanslersämbetet har ställt följande frågor om högskolans hantering av överklaganden.

- Hur organiserar GIH hanteringen av ärenden som överklagas? Har lärosätet några riktlinjer eller rutiner för hanteringen, exempelvis för hur snabbt ett överklagande ska lämnas över till Överklagandenämnden för högskolan? Hur säkerställer lärosätet i så fall att dessa följs? Vänligen bifoga eventuella riktlinjer eller rutiner.

Universitetskanslersämbetet har även bitt GIH att bifoga en lista över alla överklaganden som kommit in till GIH under perioden den 1 januari 2012 till den 31 mars 2013.

Högskolans svar

GIH har svarat följande. Utbildnings- och forskningsavdelningen bereder och meddelar beslut i studentärenden och vid avslag bifogas alltid en blankett för överklagande. Ett överklagande ska skyndsamt lämnas över till Överklagandenämnden för högskolan. GIH följer förvaltningslagens riktlinjer och information om hur man överklagar finns på högskolans webbplats.

Högskolan har bifogat en lista över alla överklaganden som kommit in till GIH under den efterfrågade perioden.

Universitetskanslersämbetets bedömning

Bestämmelser

I 24 § första stycket förvaltningslagen (1986:223) anges att den myndighet som har meddelat det överklagade beslutet prövar om skrivelsen med överklagandet har kommit in i rätt tid. Har skrivelsen kommit in för sent, ska myndigheten avvisa den, om inte annat följer av andra eller tredje stycket. Enligt andra stycket ska skrivelsen inte avvisas, om förseningen beror på att myndigheten har lämnat klaganden en felaktig underrättelse om hur man överklagar.

Om skrivelsen inte avvisas enligt 24 §, ska den myndighet som har meddelat beslutet överlämna skrivelsen och övriga handlingar i ärendet till den myndighet som ska pröva överklagandet. Detta anges i 25 § förvaltningslagen.

Beträffande tiden för överlämnande av ett överklagande har JO uttalat att tiden i normalfallet inte bör överstiga en vecka när en omprövning inte företas (JO:s ämbetsberättelse 1998/99 s. 443). JO har vidare uttalat att den omständigheten att beslutsmyndigheten finner det lämpligt att bifoga ett eget yttrande över överklagandet inte får medföra att tiden utsträcks med mer än några dagar (JO:s ämbetsberättelse 2003/04 s. 179).

I 12 kap. 2 § högskoleförordningen (1993:100) finns regler om vilka beslut av en högskola som får överklagas till Överklagandenämnden för högskolan.

Granskningen

Under besöket har GIH upplyst Universitetskanslersämbetet om att högskolan ger information om hur ett anställningsbeslut överklagas samtidigt som beslutet anslås. Högskolan diarieför överklagandet och följer i övrigt reglerna i förvaltningslagen.

Universitetskanslersämbetet har granskat samtliga överklagade ärenden, dvs. fem stycken.

I ett fall (dnr 42-1/12) har ärendet registrerats som ett överklagande. Personen i fråga har vänt sig till GIH och meddelat att hon vill överklaga ett beslut angående antagning till en fristående kurs, hon undrar hur hon ska gå tillväga med överklagan. Av handlingarna i ärendet och upplysningar som lämnats vid tillsynsbesöket har denna fråga aldrig besvarats av GIH. Högskolan har heller inte skickat ärendet vidare till Överklagandenämnden för högskolan, utan ärendet avslutades cirka 10 månader efter att det kommit in med motiveringen att något överklagande inte hade gjorts.

I ett annat ärende (dnr 03-616-12) har en student överklagat ett beslut om avslag på ansökan om dispens från behörighetskrav. Av beslutet framgår inte om någon överklagandehänvisning lämnats. Detta framgår heller inte av handlingarna i ärendet. Överklagandet kom in till GIH den 1 oktober 2012. Den 13 november 2012 återkallade den klagande sin överklagan. Ärendet har inte lämnats över till Överklagandenämnden för högskolan.

I ett tredje ärende (dnr 46-97/12) har en student ansökt om att återuppta studierna på ett program. Av högskolans beslut framgår inte om någon överklagandehänvisning lämnats och det framgår heller inte av handlingarna i ärendet. Personen i fråga överklagade avslagsbeslutet den 20 mars 2012 men överklagandet har inte överlämnats till Överklagandenämnden för högskolan. Den 19 februari 2013 beviljade GIH att den sökande skulle få återuppta sina studier.

Universitetskanslersämbetet har också granskat ett överklagat beslut om att inte ändra ett betygsbeslut och ett överklagat anställningsärende.

Universitetskanslersämbetet har inga synpunkter på hur högskolan har hanterat det överklagade betygsärendet eller det överklagade anställningsärendet. Ämbetet kan dock konstatera att det finns flera brister i GIH:s hantering av tre av de överklagade studentärendena.

I två ärenden framgår inte att överklagandehänvisningar har fogats till besluten. Överklagandehänvisningar ska lämnas i dessa fall och ämbetet anser också att det bör framgå av ett överklagbart avslagsbeslut att en överklagandehänvisning har lämnats. Detta är också något som uppmärksammades i Högskoleverkets rapport efter tillsynsbesöket vid GIH 2006. Rätten att överklaga ett beslut är en viktig rättssäkerhetsfråga. Det är därför viktigt att högskolan informerar om vilka beslut som kan överklagas och också bifogar information om hur man överklagar sådana avslagsbeslut.

GIH har också underlåtit att överlämna tre överklagade beslut till Överklagandenämnden för högskolan. Högskolan har skyldighet att utan dröjsmål överlämna beslut som överklagas till överinstansen. Beslut om behörighet, undantag från behörighetsvillkoren och återupptagande av studier efter studieuppehåll är exempel på sådana ärenden som kan prövas av Överklagandenämnden för högskolan. Universitetskanslersämbetet ser allvarligt på denna brist i högskolans hantering.

Sammantaget innebär detta att GIH måste vidta åtgärder för att se till att överklaganden hanteras på ett rättssäkert sätt och utan dröjsmål överlämnas till den myndighet som ska pröva överklagandet. Högskolan måste också säkerställa att överklagandehänvisningar bifogas de beslut som kan överklagas till Överklagandenämnden för högskolan. Det bör också framgå av själva beslutet att en sådan överklagandehänvisning har lämnats. Universitetskanslersämbetet kommer att följa upp högskolans hantering av överklagade ärenden.

Genomförande

Universitetskanslersämbetet skickade den 8 april 2013 en remiss till GIH med frågor. Förutom de frågor som ställs vid alla tillsynsbesök under året ställde ämbetet också två särskilda frågor till Gymnastik- och idrottshögskolan om granskning av högskolans utbildningsplaner och hantering av överklaganden. Högskolans studentkår gavs samtidigt möjlighet att lämna synpunkter på hur högskolan hanterar de områden där ämbetet ställt frågor.

Högskolan kom den 6 maj 2013 in med svar på ämbetets frågor och studentkåren besvarade frågorna den 8 maj 2013. Högskolans svar skickades för kännedom till studentkåren.

För att underlätta ämbetets granskning vid tillsynsbesöket begärde ämbetet att högskolan till besöket skulle ta fram vissa slumpvis utvalda handlingar.

Tillsynsbesöket genomfördes den 23 maj 2013. Från Universitetskanslersämbetet deltog verksjuristen och projektledaren Sofia Almqvist samt verksjuristerna Karin Strömgren och Mattias Wande. Från högskolan deltog examenshandläggaren Anna-Clara Kjellman, utbildningshandläggaren Johan Liedström, prefekten Pia Lundquist Wanneberg, personalchefen Marie-Louise Schüssler, förvaltningschefen Susanna Stymne Airey och registratorm, tillika kontaktperson för besöket, Amanda Webrink. Forskningshandläggaren Camilla Norrbin var också behjälplig under besöket. Vid besöket fördes samtal och ämbetets medarbetare fick del av kompletterande upplysningar i anslutning till frågorna. Dessutom tog ämbetets medarbetare stickprov inom de områden som skulle granskas. Stickproven har beskrivits närmare i anslutning till respektive avsnitt.

De handlingar som högskolan tagit fram inför tillsynsbesöket granskades på plats. Därutöver togs stickprov på handläggningstider för ärenden om tillgodoräknande. Handlingarna i samtliga överklagade ärenden granskades också på plats.

Resultatet av Universitetskanslersämbetets granskning har sammanställts i denna rapport. Ämbetet skickade den 15 oktober 2013 ett utkast av rapporten till högskolan och studentkåren för att ge högskolan möjlighet att korrigera faktafel eller rätta till eventuella missförstånd från ämbetets sida.

Tillsynsbesöket kommer att följas upp av ämbetet om cirka ett år, i dem delar där detta är särskilt påkallat.

Universitetskanslersämbetet är en myndighet inom högskoleområdet.
Ämbetet utvärderar kvalitet i högre utbildning, har tillsyn över universitet
och högskolor, granskar effektivitet och ansvarar för statistik och uppföljning.
www.uk-ambetet.se

**UNIVERSITETS-
KANSLERSÄMBETET**